

De oorlog in onszelf

In 1917 componeerde Igor Stravinsky „L'histoire du soldat“. Vandaag blijkt zijn partituur zo

inspirerend dat De Roovers, Transparant en het Prometheus Ensemble de krachten hebben gebundeld om er een nieuwe productie van te maken. In hun versie wordt het naïeve sprookje

over de soldaat die zijn ziel — eigenlijk zijn viool — aan de duivel verkoopt een

ontredderende meditatie over geweld en oorlog. **Maarten Beirens**

In feite is deze *Histoire d'A* geen uitvoering van *L'histoire du soldat*. Van het stuk van Stravinsky en tekstschrijver Charles Ferdinand Ramuz blijft enkel een vage echo van het onderwerp over, waarmee Peter Verhelst een totaal nieuwe tekst maakte. De muziek blijft dezelfde, wat kan omdat Stravinsky een concertsuite maakte die nagenoeg identiek is aan de toneelmuziek. Deze suite zal in *Histoire d'A* in een nieuwe context geïntegreerd worden. De naïviteit van het sprookje maakt plaats voor een rauwe bezinning over wat oorlog voor ons betekent.

Tussen de laatste repetities door geven de vier Roovers — Sofie Sente, Luc Nuyens, Robby Cleiren en Sara De Bosschere — en dirigent Etienne Siebens hun indrukken over de zeer actuele thematiek en over de ongewone samenwerking tussen experimenterende acteurs en klassieke muzikanten.

„We wilden zeker geen soort 'burgerlijke avond', met een sprookje opgeluisterd door een orkest“, zegt Robby Cleiren. „Voor een stuk dat over oorlog gaat, kan dat moeilijk. Dus hadden we nood aan een nieuwe tekst. Die hebben we gevraagd aan Peter Verhelst, die al meer theaterbewerkingen heeft geschreven en ons de geschikte auteur leek.“

Voor De Roovers is die situatie ongewoon, omdat ze meestal zelf hun teksten bewerken. Robby Cleiren: „We hebben de gewoonte te vertrekken van een basistekst die goed is, en waar we dan dingen aan veranderen, bijvoorbeeld de tekst van Schiller voor *Maria Stuart*: dat is grote literatuur. Omdat we

zonder regisseur werken, hebben we dat houvast ook nodig. De tekst is onze regisseur.“ Luc Nuyens vult aan: „Dir is de eerste keer dat we een tekst spelen die we niet zelf gekozen hebben.“ Op zich al spannend, maar voor De Roovers was de samenwerking met klassieke muzikanten een nog groter avontuur.

Luc Nuyens: „Met klassieke muzikanten werken is een andere wereld, maar het is leuk om verbanden te zoeken tussen muziek en woord. Je moet samen die ruimte op het podium maken, niet zomaar acteren afwisselen met een muziekje.“ Sofie Sente: „De verantwoordelijkheid was in drieën gedeeld: muziek, acteurs en vormgeving. Wij waren het gewoon alle verantwoordelijkheid alleen te dragen of, zoals in *Maria Stuart*, ze te delen met de vormgever.“ De nieuwsgierigheid kwam van beide kanten.

Etienne Siebens beaamt dat voluit: „Het Prometheus Ensemble heeft al veel muziektheaterproducties gedaan, maar daar lag alles netjes vast volgens een schema. Deze intense manier van werken vind ik boeiend. Spijtig dat er niet zo gewerkt kan worden in de klassieke muziekwereld. Stel dat je drie of vier weken kunt repeteren voor een concert, dan kun je meer nadenken over wat je als muzikant aan het doen bent en is er meer plaats voor experiment.“

Sara De Bosschere: „Een muzikant staat op het podium met zijn lichaam én met zijn instrument. Voor een acteur is zijn lichaam ook zijn instrument. Een acteur is daarom sterk

De Roovers repeteren „Histoire d'A“. © Jos Verhoogen

begaan met een ruimtelijk bewustzijn: waar bevind ik mij op het podium? Musici niet.“

„Omdat we zoekend werken, kan het chaotisch overkomen en dat bleek in het begin moeilijk te aanvaarden voor de muzikanten“, zegt Sofie Sente. Maar na verloop van tijd bleken acteurs en musici echt betrokken in hun samenwerking. „We hebben in deze productie moeten leren vertrouwen. Iets uit handen durven te geven.“

„Het was een ideaal samenlevingsproject, multicultureel als je wilt“, besluit Sara De Bosschere. „Het zijn twee werelden die hun eigenheid niet zullen opgeven, maar we hebben wel openingen ertussen gevonden.“

In de versie van Peter Verhelst verdringen oorlog en geweld de Faust-thematiek, waardoor de voorstelling veel dieper snijdt dan de oorspronkelijke *Histoire du soldat* ooit gedaan heeft. Sara De Bosschere: „Je kunt de titel lezen als 'dé geschiedenis van dé soldaat' en het dan alleen maar over oorlog laten gaan. Het gegeven is dat we ons trachten in te beelden wat oorlog is. We kijken tv en zien overal oorlog, maar we maken het niet persoonlijk mee. De tekst is daarom eerder een beschrijving van beelden.“

„Het idee van meditatie is ook zinvol“, vult Robby Cleiren aan. „Het stuk begint met de woorden 'ogen dicht'. Het enige dat we kunnen doen, is erover nadenken.“

Faust is ook niet meer zo relevant als vroeger, bekdemtoont Robby Cleiren. „Je kunt geen gemakkelijk onderscheid meer maken tussen goed en kwaad. Idem voor alle verlei-

dingen: je ziel verkopen aan de duivel in ruil voor rijkdom is te simpel. De verleiding komt niet meer alléén van buiten. Daarom zitten er ook geen personages in de teksten, maar heb je een stroom van associaties. Het universele van de oorlog is dat het kwaad schuilt in elk van ons.“ Sofie Sente: „De verkrachting is hier de centrale metafoor.“

Dat laatste onthult ook de betekenis van de titel, die zinspeelt op de sm-klassieker *Histoire d'O*. „Onderwerping is een belangrijk gegeven. Het is toegeven aan de verleiding die in het geweld schuilt“, zegt Luc Nuyens: „Het was een keuze van Peter Verhelst om z het stuk letterlijk dicht op de huid te houden.“

Maar toch zal dit de minst uitgewerkte betekenis slaag worden, beweert Sara De Bosschere: „Vanaf de eerste repetitie hebben we gekozen niet door te gaan op het thema van het genot van de gruwel. Wel blijft die verkrachting een essentieel beeld: vanaf het moment dat je iemand verkracht, ben je soldaat. Het is het perverteren van de gevoeligheid.“

„Histoire d'A“ speelt in Leuven (26 en 27 oktober), Strombeek (28 oktober), Dilbeek (29 oktober) en Gent (31 oktober). Daarnaast nog in Brugge, Kortrijk, Antwerpen, Sint-Niklaas en Turnhout. Inlichtingen tel. 03-225.17.02.